

Bálint Tibor

Hímes kakukktojás

A sétatéri padon ült Noémi, sapkácskát kötött, s olykor a villogó tűk fölött a kislátó pillantott, aki kavicsokkal játszadozott a szökőkút mellett, félmeztelenül, tenyérynadrágjában: bőre aranylott a napsütésben. Az asszony nézte, és többször is hálásan arra gondolt, hogy égi ajándék neki, mert a fennvaló épp akkor küldte, amikor ő a legelkeseredettebb volt. Meg is halna, ha valami történnék ezzel a kis drágával! – mosolyodott el, s végül már a zsebkendője után tapogatott, hogy megtörölje a szemét.

Nagyon szerette ezt az apró Marcit, noha nem ő szülte. Háromesztendei szerelmi házasság után rájött, hogy meddő, s talán gyermektelenül kell leélnie az életét. Eleinte a férfit gyanakodott, azonban Bajnok László, amikor célzásokból megsejtette ezt, a hosszú utakat járó TIR sofőr tapasztaltságával kacagott fel az ő *magtalanságán*, s titkai mögül sejtetősen még az asszony felé is vágott a szemével. Noémi megszegyenülten elhallgatott, s miután a nőgyógyásznál is járt, többé nem szólt, viselte a sorsát; de egy napon, amikor jócskán kaptos volt, Laci így szólt:

– Én népes családban születtem, gyerek nélkül nem tudok élni... Vagy váljunk el, vagy keressünk egyéb megoldást!

Rövid alkudozás után a menhelybe mentek. Körbejárták a szobákat, ahonnan sírás, gügyögés, gyermekbeszéd hallatszott, mint a madárpiacról, annyiféle hang. Később megálltak egy járókánál, ahol már időztek pár percet, s a férj a kislátó mutatott:

– Én ezt szeretném!... Hidd el, Kenderkóc, úgy értek a kis szarosokhoz, mint a görögdinnyéhez!... Ebből a semmiségből még miniszterelnök is lehet, édesanyám!...

Szaporán pislogott, mint aki örül saját választásának, a gyerek pedig épp akkor boldogan ugrálni kezdett a járóka keretébe fogódzva, és azt gügyögte: „Mama, mama!”.

Bajnok László magasra lendítette mindkét karját:

– Látnod, szívem! – kiáltotta. – Az aranyos kölyök már el is fogadott téged!... Hogyne vennék hát magunkhoz!...

Az asszony rajongott Marciért. Néha el is tűnődött rajta: vajon, ha ő szülte volna, még jobban is szerethetné? Nem tartotta lehetségesnek, s emiatt néha-néha egy kis zavart, enyhe büntudatot érzett, bár csak amolyan áttűnő hasonlítgatás volt ez benne, hogy utána még odaadóbb anyja legyen ennek az árvának. Tisztában tartotta, dédelgette, orvosi rendelőbe vitte tanácsért, mielőtt elaltatta, meséket mondott neki. Egy este az ablaknál állva Marci a téli tájat nézte merengve, utána kék fűzetborítóra fogkrémmel, ecset helyett a kisujját használva, olyan hóhullást festett, hogy Noémi megcsodálta. A gyerek főként *Mamához* ragaszkodott: ha kiment a fürdőszobába vagy a konyhába, már utána hajolt síró hangjával:

„Kenderkóc, Kenderkóc, hol vagy, Kenderkóc?!“

Osztálytársai ragasztották Noémire ezt a nevet, hosszú évekkal azelőtt, így szólította László, s utána a kislátó is, aki szorgosan, jól tanult a közeli iskolában; még a vízzel is megbarátkozott, még díjat is nyert pillangóúszásban a kisiskolások között, és a kitüntetés cukrászdában ünnepelte meg a családdal.

Az asszony most ismét a gyereket nézte a trombitáló kentaurusok és a nimfák közelében, akikről csöpögött a víz a levegőben szétporladó esőfüggönytől, amelyen át szírványosan ragyogott a fény: nézte Mártont, és megint belésajdult a kislátó tegnapi kalandjának szomorú története, bár lehet, hogy ezt is csak ő túlozta el: hiszen csupán anyai történet, hogy a gyerek talált a ház körül egy százelejest, beásta a homokbuckába, ahol játszott, és tovább szorgoskodott a várépítésben, amikor kicsiny ásója éle valami keménybe koccant: hát nem újabb százelejes volt?! Nosza azt is a másik mellé rejtette, s mert azt hitte, itt több pénz is rejtőzik, nekibuzdult a további keresésnek, de közben úgy elfődte a korábban találtakat, hogy utána már hiába kutatta azokat...

Még a szíve is remegett, és a könny a szemében: Noémi a karjába vette, simogatta, csókolta, vigasztalta, hogy nemcsak a két százelejest adja vissza neki, de csokit is kap tőle... Nagyon megsajnálta azokban a percekben, s mert érzékeny volt minden apró fájdalmára, még álmában is gyakran menekült vele valaki vagy valami elől, s veszélyeknek százféle módját eszelte ki; még azt is, hogy térdel a kicsi betegágyánál, Marci tüzes homlokát simogatja, de aztán mintha mégsem az apróság lett volna lázas, hanem ő maga, s a forróságtól megint csak a sötétség birodalma felé irányultak képzelgésai. Ilyenkor a fürdőszobába ment, lemosta az arcát, utána pedig sokáig állt az alvó gyerek mellett, és hallgatta annak a lélegzését.

Később már nem csupán az álmok sűrű bozótjába gabalyodott bele, de gyötörni kezdte a józan mérlegelés is: vajon hogy nézhet ki a Marci apja?... Mint egy betörő, mint egy gyilkos, akinek a tulajdonságai már ott lappangnak a magzat ösztönében, s később felszínre bukkannak? Mert tisztességes ember nem lehet az, aki párosodás után tovasurran a kémények, padlások erdejében, mint a kandúr! No és az anya? Ki lehet az a szuka, aki miután megszülte, a sorsra bízta a kölykét? És miként kerülhetett a csecsemő a menhelybe? Szemeteskukából halászták ki, belvárosi kapualjban találták meg, egy darab rongyba pólálva, vagy a barátok templomának valamelyik padjában? Csupa kínzó kérdés volt számára.

Ezekről azonban nem beszélt a férfinak, és jó ideig háborítatlanul éltek ők hárman, de Noémi fokozatosan azt tapasztalta, hogy az élettársa egyre ritkábban közeledik hozzá, s valahogy kielégülten jön, megy, mosakodik, nyugodtan alszik. A nő az ilyesmiből sok mindenre következtetnek. Egy esetben, amikor Laci pityókosan jött haza, ami nála nem volt ritka, szokása szerint nyalni-falni kezdte a gyereket, és büdös pálinkaszagot lehelt az arcába. Az asszony utálta az effélet, és ki is fakadt:

– Ne csináld ezt, tudod, hogy nem szeretem... A múltkor is elcipelted erőszakkal a bárba, mindenféle söpredék közé, és teletömted édességgel... Hagyj már félbe az ilyen tempókat!...

De Bajnok ittassabb volt, mint amilyennek látszott, és részegen odatántorgott eléje, mintha meg akarná ütni:

– Te adsz nekem leckét a nevelésből, te, aki meddőbb vagy a bányából kihányt meddőnél is?!

Noémi az összetűzés után sokáig némán járkált a ház körül. Egyedül a gyerekek vigasztalta magát: még rajongóbban szerette, s egyre gyakrabban vitte ki a parkba. Most, miközben ott ült ismét a megszokott padon, hirtelen hűvös szél kezdett fújdogálni, s valahol a távolban megdörrent az ég. Ekkor a magasba pillantott, s bár még nem látszott egy darabka felhő sem, a kötetést betette a táskájába, odasietett a gyerekekhez, ráadta a kabátocskáját és ölbe kapta. Nem laktak messze a sétatértől, mégis rohant hazáig és kifulladásig csengetett az új bejárónőnek, akit nemrég vett fel. A nagyfarú nő billegve járt letaposott tornacipőjében, fújta a cigarettafüstöt, s közben mintha mindig mosolygott volna valami titkon, amit csak ő ismer. Most is azzal a mosollyal nyitott ajtót.

– A gazda itthon volt – kezdte szaporán –, de éppen csak bekapta az ebédet, megborotválkozott és már el is ment. Eléggé siethetett valahova, mert összefaragta az arcát...

– Jól van, Éva, ne mind prézsmítálgon! – szuszogta Noémi. – Vigye a gyereket a fürdőszobába, és mossa meg a kezét. Én addig

készíték neki egy kis uzsonnát!

Egy idő óta, valahányszor László jött szóba, az asszony úgy érezte, valami célzatosság bujkál a bejárónő szavaiban, de nemigen törődött vele; most azonban, mialatt a két kis szelet kenyeret megkente vajjal, el-elakadt a kés a kezében; képzeletben látta a férfit, amint megszokott módon, az ő bosszantására hörböli a levest, amint káromkodva borotválkozik, és eltűnődött Éva szavain: „Valahova nagyon siethetett...” Vajon hová?... De jobb, ha egy értelmes nő nem nyomoz a férje után, az ilyesből csak baj, veszekedés fakad... Házasságuk elején félig tréfásan meg is vallotta Lászlónak, hogy ő nem féltékeny: tőle mehet bárhova, nincs kipányvázva, csak lapostetűt ne hozzon haza...

Az első célzások után Noémi azt is észrevette, hogy a bejárónő le nem veszi a szemét a gyerekekről, ha a közelében van, és a bizonyosság mosolya már-már kifeslik az arcán, miközben ragadós tekintetével tapogatja-lapogatja Márton, és igyekszik a szemébe meredni. A háziasszonya, adakozó természete szerint, ruhácskával, kis cipőkkel, élelemmel pótolta ki a napi díját, de ennél is jobban örvendett egy-egy doboz cigarettának, amelyet a férfi néha odalökött neki, így aztán ő maga sem tudta, ki mellé álljon a családi zűrzavarban, amelyet hamar áttekintett. Végül Noémihez pártolt, mint az olyan cselédek, akik már vérükben hordják a hasznosabb alkalmazkodást, és egy napon, amikor ide-oda csoszogva megint telebűdösítette a lakást szivarfüsttel, a szokottnál is tovább mustrálgatta a gyereket, aztán sunyin megszólalt:

– Mit szól ahhoz, hogy én ismerem ennek a gyereknek az édesanyját?...? Ott lakik mellettem a Klarinét utca nyolc szám alatt, és ahányszor csak ránézek Mártonkára, azt gondolom: olyan, mintha Elvira a száján köpte volna ki! A szeme, a szája, de még a mozdulatai is őt idézik...

Noémi ettől hatalmasan megriadt:

– Éva, Éva, az istenre kérem, ne mérgezze meg a ház levegőjét!... Mondja, maga normális?!

Egész testében remegett, sápadt homlokán kivert a veríték. A bejárónő nem számított ilyen hatásra, és megijedt. Nem tudta, hogyan tegye jóvá botrányt keltő elszólását, s még a cigaretta is kialudt az ujjai között, miközben csak állt ostoba tanácsstalanul.

– Bocsásson meg, de nem akartam semmi rosszat – mentegetőzött. Noémi azonban már tombolt, már magánkívül volt. Sikoltva ismételte:

– Én azt kérdeztem, észnél van?!... Tudja, miket mondott az imént?!... Takarodjék a szemem elől!...

A bejárónő megvonta a vállát, s a maga buta módján védekezett:

– El is mehetek, pedig jót akartam... Szerettem volna ráébreszteni a valóságra, amíg nem késő...

Noémi a fejéhez kapott; szédült és hányinger gyötörte. Azt hitte, a mai nappal vége az ő életének.

– Miféle jót akart, könyörgöm?! Hogy innen egyenesen a hullaházba vigyenek, ez volt a célja?!

Leroskadtt az előszobában egy székre, és csak percek múlva tért magához, de akkor már tudta, nem a bejárónőt kell gyűlölnie, hanem azokat, akik aljasul rászédtek!

– Ha már elkezdte, mondja tovább! – nyöszörögte erőtlenül. – Ki az a cafat, akiről beszél?...

Éva elmosolyodott a megkönnyebbülés mosolyával, mert megérezte, hogy ismét kegyelt lesz, talán még több is: a becsapott teremtés nemsokára cinkosává teszi – gondolta, s nekibuzdulva folytatta:

– Hogy ki az a lumnyi? Megmondom: így külsőre csupa csics-pics, elnézést a kifejezésért. Szóval az a fajta, akire bukznak a férfiak, aki a fenekével keresi meg a kenyerét.

Most már nem tudott megállni.

– Azt mondtam, hogy a kenyerét?... De hiszen több arany ragyog mindkét kezén, mint asszonyomén!... És az igazság az, már ne haragudjon, hogy László úr is odahordaná neki a világ minden kincsét... A tegnapi megint ott láttam a TIR kocsit az utcánkban...

Miután az asszony elment, Noémi nem lelta a helyét, és hosszú pongyolájában hideglelősen járkált ide-oda; azon gondolkozott, mit kell tennie, hogy reá ne omoljon a valóság és maga alá ne temesse, de a sors, miután beáztatta, ki is akarta facsarni: miközben gyötrődve kószált a lakásban, a férfi fekhelye közelében, az ágyneműtartó mellett lehullott fényképet pillantott meg; fölvetve remegő kezével, és sokáig nézte a sejtés gyanakvásával. Ez csak ő lehet, az a ringyó, a kazalnyi hajával, a nagy élveteg szájával, s íme úgy tűnik, még a képen is kacsint! – gondolta.

Marci fölébredt délutáni alvásából, szolngatni kezdte, ekkor sietve a pongyolája zsebébe csúsztatta a fényképet és odament a gyerekekhez, aki már fölállt ágyacskájában.

– Hol voltál, Kenderkóc? – zsémbelt a szemét törölgetve. Válaszként a nevelőnője előbb szigorúan nézett rá, és most első ízben oktalan gyűlölet lobbant fel benne a fiúcska iránt, mintha László és Elvira mellett neki is része lenne a megkínzásában.

– Semmi közöd ahhoz, hogy hol voltam! – kiáltott rá. – És máától kezdve többé nem vagyok neked Kenderkóc, megértted?! ... Kóc az anyád!...

Váratlan kifakadásától a gyermek arcán az ijedt meglepődés, a csalódás és a félelem groteszk játéka kezdődött el; a szeme könnyes lett, még a kis pizsamanadrág is remegett rajta, aztán egyszerre felzokogott. Ettől azonban nevelőnője esett kétségbe, kiragadta az ágyból és vadul csókolni kezdte:

– Bocsáss meg életem, gyémántocskám! – kiáltott fel. – Kenderkóc megbolondult, látod?!... Istenem, miért hagyod, hogy egy szóval is bántsam azt az ártatlant, életem egyetlen vigaszát!...

Még a könnyet is kicsókolta a szeméből, nem tudta, mivel nyugtassa meg. Mikor késő este Bajnok hazajött az útról, ő épp ingeket vasalt a konyhában. A tekintetéből, a hallgatásából László rögtön megérezte a veszélyt, és gyanakvón nézett szét, mintha nyomokat keresne.

– Valami történt? – kérdezte azután.

– Semmi – felelte Noémi megkésve, fáradtan, és tovább vasalt. – Minden a legnagyobb rendben.

De Bajnok, mint sok férfi ilyenkor, nyugtalan lett, bizonyosságot akart. Tovább puhatolózott hát:

– Miért hallgatsz, miért titkolózol?... Tudod, hogy ez mindig kiborít... Beszélj hát!...

Az asszony még mindig nem szólt. László ekkor már gyanítani kezdte, hogy az új bejárónő hordja utána a pletykát; látta is néha a Klarinét utcában, és most, tudván, hogy szerda van, elborította a harag:

– Megint itt volt az a trampli, az a kétlábos billegő budi?! – csattant fel. – Ugye, ő tömte tele a fejed mindenféle marhasággal?!... Takarítsd el nekem innen, amíg szét nem rúgom a bugyiját, hallod?!...

Állt várakozón, nekifekedve; Noémi azonban csak nézte gúnyosan mosolyogva a vergődését:

– Olyan vagy, mint a gonosztevő! Nem az érdekel, hogy megöltél egy lelket, hanem csupán az, hogy ki volt a szemtanúja ennek!... És ha már itt tartunk, azt is tisztázni kellene, ki titkolózott éveken át, ki tartotta hülyének a másikat!...

A férfi nem tudta, mit válaszoljon, s úgy tett, mint aki vérig sértődött.

– Tehát gonosztevő vagyok? – motyogta maga elé meredve. – Köszönöm... Mondj még ilyeneket!...

Noémi határozott volt:

– Tudnék is mondani sok mindent, mert a színes kakukktojásodat beloptad a szeretetem melegébe, hogy miután kikélt, én etessem, neveljem, tanítsam meg repülni!...

Indulatában nem tudott megállni.

– Már a cigánysoron is engem röhögnek miattad, te sátán... te vámpír, aki a véretem szívad eddig!

Úgy zúdultak Bajnokra a szavak, hogy színészkedve a feje fölé kapta a kezeit, de utána fölnevetett, ezzel is meg akarta állítani az asszony dührohamát.

– Van még valami? – kérdezte kissé meghunyászkodva. – Akkor ki vele!... Itt az ideje a gyónásnak, aranyzarvú kis ördögöm!...

Szétárt karral indult felé, de Noémi hirtelen eléje tolta a vasalódeszákát:

– Menj innen, iszonyodom tőled! – sikoltotta. – Nem is tudom, hogyan hordozhat a föld a hátán egy ilyen alávaló embert!

Ez már sok volt Bajnoknak, aki büszke volt férfiúi sikereire, aki sokszor éjszakázott a vámnál a TIR kocsifülkéjében, és szinte minden úton fölcsípett egy-egy fiatalabb nőt, hogy aztán elszórakozzék vele a jól ismert pihenőkön.

– Elég, elég! – intett ingerülten, megtorpanva a konyha közepén. – Itt meg kell állni, anyám, hogy bemutasd az útleveledet! ... És tudod, mi van abba az útlevélbe írva?... Hogy én szerettem volna gyereket csinálni neked, de hiába tetted szét ezerszer is a lábad, mert nem jött ki belőle semmi... Így volt vagy nem?...

Noémi megremegett a vasaló fölött a gőzben, érezte, hogy mindjárt kirobban belőle a sírás, de még tartotta magát:

– Tapintatos vagy, mondhatom!... Nem is vártam többet tőled!... De nem az fáj, hogy más az anyja a gyerekeknek, hanem a piszkos mód, amellyel az orromnál fogva vezettél, és hogy az első utad most is a kurvádhoz vezet, aki felékszerezte, míg nekem a tejpenz is gondom, nemhogy egy-egy kiló narancsot tudnék venni ennek az árvának!...

Kitépte a falból a villanyvasaló zsinórját, a fürdőszobába rohant és bezárkózott; a férfi utána ment, és dörömbölni kezdett az ajtón:

– Megbolondultál, Noémi?!... Ne csináld a cirkuszt, hallgass meg engem is!...

Az asszony nem válaszolt, majd sírásba fulladó hangon megszólalt:

– De esztendőn át hallgattam a hazugságaidat, most már elég volt!... Visszaadom nektek a kölyköt, és anyámhoz költözöm!...

De nem tudott dönteni, s tehetetlenségében éjjel-nappal a bosszúállás késeit fenegette, köszörülte. Előbb arra gondolt, kinagyíttatja Elvira fényképét és László párnájára teszi, hogy amikor lefeküdni készül, ott találja a szeretőjét; lassan azonban ezt is kevésnek találta az ő szenvedéséhez képest, s tovább vívódott, emésztette magát; már az is megfordult a fejében, hogy öngyilkos lesz, de akkor belédöbbsent, hogy a gyerek gazdátlanul, gondozó nélkül marad, s bármi történhetik vele...

Egy este a spájzban keresgélve literesüvegre talált, amelyben közepig barna folyadék volt. Kidugta, beleszagolt és megérezte a rum illatát; emlékezett rá, hogy a vízszelőtől maradt, aki a csapot javította a konyhában, és most hirtelen kedvet érzett hozzá, hogy igyék belőle, amíg kábult lesz, és többé nem gondol semmire. Kivitte az italt a konyhába, leült az asztalhoz és töltött magának egy decinyit; aztán ismét és újra, s mikor már csak egy ujjnyi maradt az üveg alján, keserűen átmosolygott a helyzetén, de a kényszerítő leszámolás gondolata tovább fűtötte, és újabb és újabb módokat eszelt ki a véghezvitelére. Végül sietve felöltöztette a gyereket, telefonon taxit rendelt, és megadta a címet: Klarinét utca 8.

Feleúton a gyerek egy kis gyanúval és szorongással pillantott fel a nevelőanyjára:

– Hova megyünk, Kenderkóc, hova megyünk?...

Noémi most elérzékenyült, mint a rumosüveg mellett, a szeme könnyes lett, beharapta az ajkát, utána azt mondta:

– Megyünk látogatóba egy nagyon szép nénihez, aki hozzád hasonlít, drága...

A választól Marci csak még nyugtalanabb lett:

– Nem akarom, hogy hozzám hasonlítson... Te hasonlítasz hozzám, és te vagy a legszebb...

Noémi magához húzta, erősen átkarolta, és már-már kitört belőle a sírás, de tudta, hogy amit elhatározott, bármilyen áron végre kell hajtania. Még akkor is, ha föl kell áldoznia a kisfiút! Mikor kiszálltak a kocsiból, a közeli pincelakásban olyan zenebona, olyan tivornya volt, hogy zengett bele az egész utca, és a ritkás függönyön át látni lehetett a füstben, párában imbolygó, besikerált alakokat. Elvira bugyiban, fekete melltartóban táncolt, és izgalmában Noémi egyre erősebben szorította a gyermek kezét, aztán behúzta a kapu alá, s onnan néhány lépcsőn le a pincelakás elé. Egy pillanatig megtorpant, majd erélyesen hátracsapta az ajtót, és végső elszánással belökte a mulatozók közé a gyereket.

Marci rémülten tekintett szét a vad, idegen világban, s mikor rádöbbsent, hogy nincs mellette az anyja, fölsírt, kétségbeesett, vad sírással. Elvira a kaptos nők vidám és jóindulatú kíváncsiságával sietett hozzá, és az ajkát csücsörítve kérdezte:

– Hát te hogy kerülsz ide, te kis malac?... Nincs mamád, nincs papád, vagy talán van és most reám akarnak sózni?... Hé, gyerekek! – fordult a társasághoz. – Töltsetek ennek a töpörtyűnek is egy kis pohárral, hadd mulasson velünk, egyem a szívét!...

Az egyik részeg, aki arcra, öltözetre úgy nézett ki, mint aki éjszaka a hid alatt hált, odatántorgott a kicsihez, és erőszakkal a szájába akarta tölteni a pálinkát. Ekkor azonban már ott volt Noémi, ölébe kapta a gyereket és nekitámadt a szájának:

– Majd mulat a temetéseden, te pálinkában ázott ringyongy, te bűdös csatakanca!... Azt hiszed, hagynám, hogy a koszos nyakadba akaszd ezt a drága ékszeret?!... Soha, megértted: soha!... Inkább megöllek téged is meg a latrodat is!...

És azzal menekülni kezdett a belécsimpaszkodó gyermekkel, mint vadászok elől az orángután...